

26.9.2025

OPH-5846-2025

Karvin lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 103/2025 vp)

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua *hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 103/2025 vp)*.

Karvi kannattaa perusopetuslakiin esitettyä muutosta, joka mahdollistaisi valmistavan opetuksen vuoden lisäajan perusopetuksessa, jos oppilaan tilanne sitä edellyttää. Karvi pitää myönteisenä ehdotusta valmistavan opetuksen lisäopetuksen suuntaamisesta maahanmuuttotilanteille oppilaille, jotka eivät ole syntyneet Suomessa. Samoin Karvin mielestä on perusteltua selkeyttää valmistavaan opetukseen ottamisen kriteerejä niin, että opetukseen voisivat osallistua vain ulkomailla syntyneet maahanmuuttotilanteiset oppilaat. Karvi myös kannattaa valmistavan opetuksen lisäopetuksen rahoituksen selkeyttämistä. Rahoituksen lisäksi lisäopetuksen tarkoitus olisi hyvä vielä täsmentää perusopetuslaissa, jotta opetusta tarjottaisiin yhdenmukaisella tavalla.

Karvin mielestä on huolestuttavaa, että aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottaminen voi vähentää joidenkin lasten osallistumista toimintaan ja asettaa osan lapsista sekä monilapsiset ja pienituloisemmat perheet muihin verrattuna eriarvoiseen asemaan.

Perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus

Karvi kannattaa perusopetuslakiin ehdotettua lisäystä perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta eli mahdollisuutta jatkaa valmistavaa opetusta kahteen vuoteen tilanteissa, joissa se arvioidaan tarpeelliseksi. Valmistavan opetuksen arvioinnin (Venäläinen ym. 2022) mukaan osalle oppilaista nykyinen laajuus on sopiva, mutta osa tarvitsisi pidemmän ajan. Opetuksen järjestäjät, rehtorit ja opettajat pitävät tärkeänä valmistavan opetuksen keston joustavuutta, jotta opetuksessa pystytään huomioimaan oppilaiden yksilölliset tarpeet.

Ehdotus lisäopetuksen kohdentamisesta erityisesti niille oppilaille, joilla on vasta alkava luku- ja kirjoitustaito, puutteellinen kouluhistoria ja jotka ovat saapuneet Suomeen vasta yläkouluiässä, on Karvin näkemyksen mukaan kannatettava. Karvillä on sama näkemys kuin esityksessä, että perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus parantaisi maahanmuuttotilanteisten perusopetuksen oppilaiden kielellisiä valmiuksia ja siten heidän valmiuksiaan osallistua perusopetukseen. Lisäopetus vahvistaisi sitä tarvitsevien

26.9.2025

oppilaiden valmiuksia suomen tai ruotsin kielessä sekä siten edistäisi oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Karvi kannattaa lisäopetuksen järjestämistä osana perusopetusta. Arviointitulosten mukaan valmistavan opetuksen laadun parantamiseksi on tarpeen kehittää mahdollisuuksia lisätä oppilaiden kontakteja suomen- tai ruotsinkielisten oppilaiden kanssa. Valmistavan opetuksen oppilaiden ja koulun opetuskieltä puhuvien oppilaiden kontaktien syntymistä tukee se, että valmistavan opetuksen lisäopetus järjestetään perusopetuksessa sekä se, että lisäopetus kestää enintään vuoden. Lisäopetuksen järjestäminen osana perusopetusta laajentaa myös oppilaiden mahdollisuuksia sosiaalisiin kontakteihin esimerkiksi Harrastamisen Suomen malliin osallistumisen kautta. Vuorovaikutus samanikäisten oppilaiden kanssa edistää kielenoppimista ja koulunkäyntiä sekä voi lisätä opiskelumotivaatiota. Valmistavan opetuksen ja perusopetuksen yhteistyö tukee oppilaiden vuorovaikutussuhteiden syntymisen lisäksi sujuvien integroimiskäytänteiden kehittymistä, opettajien välistä yhteistyötä sekä maahanmuuttotasaustaisten oppilaiden kouluun kiinnittymistä.

Lisäopetuksen järjestäminen vaatii onnistuakseen osalta opetuksen järjestäjiltä uusia ratkaisuja ja käytäntöjä. Karvin arviointitulosten mukaan osassa kouluissa integraatiota perusopetukseen ei ole toteutettu ollenkaan tai sen toteutuksessa on ollut ongelmia. Karvi katsoo, että perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus tukisi koko koulun yhteisten käytäntöjen luomista, toimivien integrointikäytänteiden kehittämistä sekä perusopetuksen ja valmistavan opetuksen yhteistyötä. Lisäopetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa on tärkeää huomioida integraation onnistuminen.

Perusopetukseen valmistavaan opetukseen ja sen lisäopetukseen osallistuvat oppilaat

Karvi kannattaa ehdotusta, jossa sekä perusopetukseen valmistava opetus että sen lisäopetus olisivat niille maahanmuuttotasaustaisille oppilaille, jotka eivät ole syntyneet Suomessa. On kuitenkin ehdottoman tärkeää, että Suomessa syntyneet oppilaat saavat tarvitsemansa opetuksen ja tuen koulunkäyntiin heidän yksilöllisten tarpeiden mukaan. Esimerkiksi kielitietoisia työtapoja, opetuskielen tukiopetusta, suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetusta sekä oman äidinkielen opetusta pitäisi olla saatavilla tarpeen mukaan.

Karvi pitää tärkeänä ehdotusta, jossa määritellään lisäopetuksen kohdentaminen erityisesti niille oppilaille, joilla on vasta alkava luku- ja kirjoitustaito, puutteellinen kouluhistoria ja jotka ovat saapuneet Suomeen vasta yläkouluiässä. Karvin arviointitulosten (Venäläinen ym. 2022; Laimi ym. 2024) mukaan myöhään maahan tulleiden oppilaiden vaillinainen koulunkäyntihistoria vaikuttaa siihen, että valmistavassa opetuksessa ei välttämättä ehditä hankkimaan tarpeeksi hyvää opetuskielen taitoa tai tietotasoa perusopetuksen läpäisemiseen ja jatko-opintoihin. Myöhään maahan tulleiden oppilaiden koulunkäynnissä on erityistä lyhyt aika suorittaa perusopetus, samalla kun oppilas opettelee opetuskieltä. Arviointitulokset osoittavat, että luku- ja kirjoitustaidottomien oppilaiden opetuksen tarpeisiin ei pystytä vastaamaan valmistavalle opetukselle varattussa ajassa

26.9.2025

Karvi katsoo, että perusopetuslaissa (628/1998, 5 §) tulisi täsmentää lisäopetuksen tarkoitus. Laissa olisi tärkeää määritellä, mikä on riittävä peruskielitaito opetuskielessä, jotta lisäopetusta toteutettaisiin kansallisesti samoista lähtökohdista. Määrittely esimerkiksi eurooppalaisen viitekehyksen taitotason kautta yhdenmukaistaisi toimintaa.

Valmistavan opetuksen lisäopetuksen rahoitusratkaisun toimivuus

Karvin valmistavan opetuksen arviointitulosten (Venäläinen ym. 2021) mukaan osa opetuksen järjestäjistä kaipaa rahoitusperusteiden selkeyttämistä. Enemmistö opetuksen järjestäjistä piti valmistavan opetuksen rahoitusperusteita kokonaisuudessaan selkeinä, mutta rahoituksen suuruuden määräytyminen oli osalle järjestäjistä epäselvää. Osa järjestäjistä piti erityisesti rahoituksen sitomista läsnäolokuukausiin epäselvänä. Arviointiin osallistuneista järjestäjistä osa toivoi, että rahoituksen hakuprosessia sekä oppilaiden läsnäolokuukausien, lyhyiden poissaolojen ja lomien merkitsemistä yksinkertaistetaan. Näin ollen hallituksen esityksen ehdotus, jossa varainhoitovuoden rahoitus laskettaisiin edeltävän lukuvuoden aikana aloittaneiden oppilaiden mukaan, selkeyttää rahoitushakua.

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminta

Esityksessä on tuotu esiin, että perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta. Vaikka lainsäädäntö velvoittaa tietyissä tilanteissa maksujen perimättä jättämiseen, voi silti syntyä tilanteita, joissa maksujen korotukset vaikuttavat huoltajien päätökseen ylittää hakea lapselle paikkaa aamu- ja iltapäivätoimin. Karvin mielestä on huolestuttavaa, mikäli maksujen korottaminen voi vähentää toimintaan osallistumista nykyisestä sekä asettaa osan lapsista sekä monilapsiset ja pienituloisemmat lapsiperheet muihin verrattuna eriarvoiseen asemaan. Karvin perusopetuksen oppimistulosten arviointien (Ukkola & Metsämuuronen, 2023) mukaan oppilaiden osaamistaso on selvästi yhteydessä heidän kotitaustaansa. Esimerkiksi vanhempien koulutustaso vaikuttaa jo koulupolun alussa eikä suomalainen perusopetus kykene kuroma umpeen kotitaustasta johtuvia eroja.

Karvin arviointitulosten (Ukkola & Metsämuuronen, 2023) mukaan ohjattujen harrastusten määrä on yhteydessä osaamiseen sekä osaamisen kehittymiseen. Niillä oppilailla, joilla ei ollut yhtään ohjattua harrastusta, osaaminen oli selvästi alle keskitason eikä se ollut kehittynyt yhtä hyvin kuin muilla. Karvin mielestä varsinkin perusopetuksen iltapäivätoiminta voi osaltaan olla verrattavissa harrastamiseen, sillä se tarjoaa lapselle mielekästä tekemistä turvallisessa ympäristössä koulupäivän jälkeen. Toiminta pitää sisällään esimerkiksi leikkimistä ja yhdessäoloa ystävien kanssa sekä ulkoilua ja liikkumista. Näin ollen tulisi varmistaa, ettei aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottaminen vähennä sellaisten lasten osallistumista toimintaan, joilla ei ole muita mahdollisuuksia harrastamiseen.

26.9.2025

Lähteet

Hievanen, R., Laimi, T., Ukkola, A., Venäläinen, S. & Väättäinen, H. Eriarvoistumisen ehkäiseminen edellyttää maahanmuuttotautaisen väestön kieli- ja perustaitojen turvaamista. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Policy brief 7:2023.

Laimi, T., Venäläinen, S., Saarinen, J., Seppälä, S., Hietala, R., Kaivola, J., Merimaa-Jovanovic, R., Sulonen, K. & Yeasmin, J. 2024. Myöhään maahan tulleet oppilaat koulupolulla. Kehittävä arviointi maahanmuuttotautisten oppilaiden koulunkäyntivalmiuksia tukevassa toimenpideohjelmassa Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 20:2024.

Ukkola, A. & Metsämuuronen, J. 2023. Matematiikan ja äidinkielen taidot alkuopetuksen aikana – Perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarviointi 2018–2020. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 1:2023

Venäläinen, S., Laimi, T., Seppälä, S., Vuojus, T., Ahlholm, M., Latomaa, S., Mård-Miettinen, K., Nirkkonen, M., Huhtanen, M. & Metsämuuronen, J. (2022). Kielellisiä taitoja ja koulunkäyntivalmiuksia. Valmistavan opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tila ja vaikuttavuus -arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 19:2022.

